

DANSKERNES LÆSEVANER ANNO 2012

ANNE SOPHIE MADSEN, CHEFKONSULENT, PLUSS LEADERSHIP A/S

Danskernes læsevaner er i bevægelse. Ikke mindst liberaliseringen af bogmarkedet og nye teknologier og medier er med til at udvikle den måde, vi læser – og hører – bøger på. Det er nogle af tendenserne, der er kortlagt i den nyeste undersøgelse af danskernes kulturvaner.

I denne artikel præsenteres et uddrag af kortlægningen af danskernes kulturvaner, hvad angår børn og voksnes vaner relateret til læsning af særligt skøn- og faglitterære bøger

Danskernes kulturvaner 2012 er en undersøgelse af befolkningens prioriteringer og forbrug af kulturtilbud opdelt på hovedområderne, Kunst & Kultur, Fritid og Medier. Undersøgelsen belyser hhv. voksne danskere (15 år og derover) og børns (7-14 år) kulturvaner. Tilsvarende undersøgelser er løbende udarbejdet over en periode på knap 50 år, siden 1964 og senest i 2004.

Kunst & Kultur

Musik
Teater/scenekunst
Film
Museer/kulturarv
Biblioteker
Bøger

Fritid

Sport/motion
Andre fritidsaktiviteter
Computerspil/digitale spil

Medier

TV
Radio
Aviser, blade
Internet

Undersøgelsen fra 2012 er gennemført af konsulentfirmaerne, Pluss Leadership og Epinion, i samarbejde.

I denne artikel præsenteres et uddrag af kortlægningen af danskernes kulturvaner, hvad angår børn og voksnes vaner relateret til læsning af særligt skøn- og faglitterære bøger. Artiklen omfatter skøn- og faglitteratur, der læses som trykte bøger, elektroniske bøger (e-bøger) eller høres som lydbøger. Der perspektiveres desuden til læsning af aviser og blade samt udviklingen i danskernes brug af folkebibliotekerne.

Markante udviklingstræk i borgernes kulturvaner 2004-12

- Den teknologiske udvikling har ændret befolkningens kulturvaner gennemgribende. Den overordnede tendens er, at de traditionelle kulturområder og medier holder niveau, mens nye medier og apparater skaber yderligere forbrug.
- Der er sket en stigning i befolkningens kulturforbrug fra 2004-12 – både blandt voksne og børn og inden for hovedparten af kulturområderne. De største stigninger i voksnes forbrug og aktivitet ses inden for musik, sport og motion, frivilligt arbejde og brug af internettet.
- Der er stabilitet eller nedgang i den voksne befolkningens forbrug af film, biblioteker, attraktioner, TV, aviser og blade.
- De største stigninger i børns forbrug og aktivitet ses inden for musik, computerspil/digitale spil, teater/scenekunst, skønlitteratur og brug af internettet. Børnene har generelt et højere aktivitetsniveau end de voksne.
- En stigende andel af befolkningen læser aldrig bøger, men på samme tid er andelen, der læser skønlitteratur, stigende. Andelen, der læser faglitteratur, er svagt dalende.
- Der er væsentligt flere kvinder end mænd, der læser bøger, og mønstret er, at jo ældre man er, jo mere læser man.
- Personer med en lang videregående uddannelse

læser langt mere både skøn- og faglitteratur end personer med anden uddannelsesmæssig baggrund.

- Bøger læses stadig primært i trykt form. E-bøger og lyd-bøger benyttes af en mindre andel af befolkningen og her især de yngste aldersgrupper.

Læsning af bøger blandt voksne

Der er en stigende andel af befolkningen, der aldrig læser bøger – uanset genre og type. I 2004 var der 10% af befolkningen, der aldrig læste bøger, mens 18% i 2012 svarer, at de aldrig læser (eller benytter lyd-bøger). Der er her markant forskel på kønnene. Det er således 25% af mændene og kun 11% af kvinderne, der aldrig læser bøger. Der er kun marginale forskelle mellem aldersgrupperne, men den største andel findes dog blandt de 15-19 årige, hvor 22% svarer, at de aldrig læser bøger.

De danskere, der aldrig eller sjældent læser bøger, svarer, at de væsentligste årsager er manglende tid (55%), og at man hellere vil se TV, film el. lign. (49%). Særligt kvinderne svarer, at de ikke har tid.

	2012	2004	1998	1993	1987
Skønlitteratur^A					
Dagligt ^B	23	17	16	14	20
Ugentligt ^C	22	14	13	15	16 ^E
Månedligt ^D	16	17	20	18	18 ^F
Sjældnere	19	29	23	22	31
Aldrig	21	24	28	31	15
Faglitteratur					
Dagligt	10 ^B	12	13	10	12
Ugentligt	19 ^C	20	14	13 ^E	14 ^E
Månedligt	20 ^D	19	19	17 ^F	24 ^F
Sjældnere	22	27	19	20	31
Aldrig	29	22	35	40	19

A I 1998- og 1993-undersøgelserne var skønlitteratur opdelt i to grupper, hhv. skønlitterære bøger og kriminal- og spændingsromaner.

B 2012: 'Dagligt eller næsten dagligt'. Tidligere år: 'Stort set dagligt'.

C 2012: '1-2 dage om ugen' og '3-4 dage om ugen'. Tidligere år: 'Næsten hver uge'.

D 2012: '1-3 dage om måneden'. Tidligere år: 'Næsten hver måned'.

E 'Hver uge'.

F 'Hver måned'.

Tabel 6.1: Hvor ofte læser/hører du skøn- og faglitteratur? (1987-2012, procent)

Som fremgår af tabel 6.1, er der fra 2004 til 2012 parallelt med stigningen i andelen, der *aldrig* læser, tale om en stigning i andelen af befolkningen, der læser skønlitteratur – andelen har været støt stigende siden

1993. 23% af befolkningen læser i dag dagligt skønlitteratur mod 17% i 2004. Der er desuden færre, der i 2012 svarer, at de aldrig læser skønlitteratur (21% mod 24% i 2004). Der ses samtidigt et mindre fald i andelen af befolkningen, der læser faglitteratur. Således læser 10% i 2012 dagligt faglitteratur, mens det i 2004 var 12%. Andelen, der aldrig læser faglitteratur, er desuden steget fra 22% i 2004 til 29% i 2012.

De statistiske analyser viser, at kvinder signifikant oftere end mænd læser skønlitteratur

Liberaliseringen af bogmarkedet blev besluttet i 2001 og har klart påvirket både tilgængelighed til og priser på skønlitteratur. I analyser fra Konkurrencestyrelsen (2010) konkluderes det bl.a., at 34% af forbrugerne køber flere bøger, end de gjorde for 3-5 år siden, og at ni ud af ti voksne danskere køber mindst én bog om året, hvilket er væsentlig flere end tidligere undersøgelser har vist.¹ Det er især handel med skønlitteratur, der er øget. I Konkurrencestyrelsens analyse vurderes det, at faglitterær viden i stigende grad hentes via internettet. Siden 2001 har Institut for Konjunktur-Analyse udarbejdet analyser af bogmarkedet.² Analyserne bekræfter disse tendenser. Af den seneste analyse i 2009 fremgår det, at seks ud af ti danskere har foretaget deres seneste bogkøb i en boghandel, at bogklubbernes andel i perioden 2001-09 er halveret fra 25% til 12%, og at supermarkeder og internet har en andel på hver godt 10% af de seneste bogkøb. Videre fremgår, at 7% af danskernes seneste bogkøb er foretaget i udlandet, primært via internettet.

Hvem læser?

De statistiske analyser viser, at kvinder signifikant oftere end mænd læser skønlitteratur. Eksempelvis læser 31% af kvinderne dagligt skønlitteratur mod 14% af mændene, mens 31% af mændene aldrig læser skønlitteratur mod kun 13% af kvinderne. (Se tabel 6.2).

Der er tilsvarende en sammenhæng mellem forbruget af skønlitteratur og alder: Jo ældre man er, jo mere læser man. Eksempelvis læser 36% af de 70-årige og derover og 25% af de 50-59-årige dagligt skønlitterære bøger. Det samme gælder kun 10% af de 20-29-årige. De statistiske analyser viser desuden, at både civilstatus og børn i familien har betydning for læsning af skønlitteratur. Voksne uden børn læser således oftere skønlitteratur end voksne med børn, ligesom enlige/singler oftere læser skønlitteratur end

		Køn			Alder (år)						
		Alle	Mænd	Kvinder	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
Skønlitteratur	Dagligt ^A	23	14	31	12	10	15	19	25	29	36
	Ugentligt ^B	22	18	24	26	20	21	21	22	23	20
	Månedligt eller sjældnere ^C	34	37	32	37	45	43	37	34	29	25
	Aldrig	21	31	13	25	25	22	24	20	19	20
Faglitteratur	Dagligt ^A	10	9	10	15	19	10	6	11	7	9
	Ugentligt ^B	19	20	19	19	21	22	22	21	17	15
	Månedligt eller sjældnere ^C	42	37	45	37	36	47	44	43	43	37
	Aldrig	29	33	25	31	25	22	28	26	32	39
Tegneserier	Dagligt ^A	2	2	1	5	1	1	1	2	1	2
	Ugentligt ^B	3	4	1	8	5	3	3	3	1	2
	Månedligt eller sjældnere ^C	30	30	30	27	25	33	38	36	27	19
	Aldrig	66	64	67	61	69	63	59	59	70	77

A 'Dagligt eller næsten dagligt'.

B '1-2 dage om ugen' og '3-4 dage om ugen'.

C '1-3 dage om måneden' og 'Sjældnere'.

Tabel 6.2: Hvor ofte læser/hører du skøn- og faglitteratur samt tegneserier? Fordelt på køn og alder (2012, procent)

gifte danskere. Der ses ingen statistisk sammenhæng mellem hhv. køn, alder og læsning af faglitteratur.

De statistiske analyser viser også en sammenhæng mellem det at læse skønlitteratur og det at læse faglitteratur: Jo oftere man læser skønlitteratur, jo mere sandsynligt er det, at man også læser faglitteratur

Læsevanerne hænger desuden tæt sammen med uddannelsesniveau. Personer med en lang videregående uddannelse læser generelt mere – både skønlitteratur og faglitteratur – end personer med grundskole-,

erhvervsfaglig eller kort videregående uddannelse. De statistiske analyser viser også en sammenhæng mellem det at læse skønlitteratur og det at læse faglitteratur: Jo oftere man læser skønlitteratur, jo mere sandsynligt er det, at man også læser faglitteratur.

Hvordan læser danskerne bøger?

Stort set alle de danskere, der læser bøger, læser trykte bøger. Det gælder således 80% af befolkningen jf. tabel 6.3. E-bøger og lydbøger bruges af hhv. 8 og 10% af danskerne. Kvinder læser i højere grad end mænd trykte bøger (hhv. 87% kvinder mod 73% mænd), mens mænd i højere grad synes at have taget e-bøgerne til sig. Disse anvendes af 10% af mændene mod 7% af kvinderne. Mænd og kvinders forbrug af lydbøger er på samme niveau (10%).

		Køn			Alder (år)						
		Alle	Mænd	Kvinder	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70+
Trykte bøger		80	73	87	76	79	82	79	80	82	81
Elektroniske bøger ^A		8	10	7	15	16	13	10	8	4	3
Lydbøger ^B		10	10	10	9	9	13	10	4	8	7
Jeg læser aldrig bøger		18	25	11	22	19	15	19	17	17	18

A 'ebøger' på computer, tablet/iPad eller lignende

B Fx på CD eller Mp3

Tabel 6.3: Hvordan læser du bøger? (Multipel) Fordelt på køn og alder (2012, procent)

Det er særligt den yngre del af befolkningen, der læser bøger som e-bøger. 15% af de 15-19-årige og 16% af de 20-29-årige læser e-bøger mod knap 4% af de 60-69-årige og 3% af de 70-årige og derover. Lydbøger bruges af et bredere udsnit af befolkningen, dog primært af de 30-39-årige og de 50-59-årige (hhv. 13% og 14%).

Stort set alle børn læser bøger eller hører lydbøger. Kun 13% læser/hører aldrig bøger (uanset type)

E-bøger udgør da også stadig en relativt lille del af det samlede bogsalg i Danmark, men har dog været støt stigende over de senere år. Ifølge en opgørelse udarbejdet for Politiken er salget af e-bøger fordoblet i perioden 2010-12, hvor salget af e-bøger i sidstnævnte år udgjorde 4,9% af det samlede bogsalg i Danmark.³ Udviklingen går stærkt på netop dette område, og man må forvente, at der siden kulturvaneundersøgelsens dataindsamling i efteråret 2012 allerede er sket en udvikling i danskernes elektroniske læsevaner.

I hvilke situationer læses der?

Der er forskel på, i hvilke situationer og med hvilket formål man læser/hører bøger. (Se tabel 6.4). For 76% af de danskere, der læser bøger, er læsning en aktivitet, hvor man 'sætter sig ned for at læse i en bestemt bog'. Godnatlæsning før sengetid og ferielæsning er ligeledes to populære læsesituationer (hhv. 58% og 66%). Hertil kommer, at 60% bruger bøger, når de søger viden og information.

	Alle	Mænd	Kvinder
Jeg 'sætter mig ned' for at læse i en bestemt bog	76	73	78
Når jeg holder ferie	66	59	71
Når jeg søger viden og information	60	61	59
Godnatlæsning før jeg skal sove	58	50	63
Under transport	30	27	31
Når jeg vil slappe af, men ikke har noget bestemt, jeg vil læse	26	24	26

Tabel 6.4: I hvilke situationer læser du bøger? (Multi-*pel*) Udvalgte situationer fordelt på køn (2012, procent af dem, der læser/hører bøger)

Læsning af bøger blandt børn

Stort set alle børn læser bøger eller hører lydbøger. Kun 13% læser/hører aldrig bøger (uanset type). Som det gælder for voksne danskere, ses også her kønsforskelle: 15 % af drengene læser/hører aldrig bøger mod 10 % af pigerne. Fordelt på alder er der en tydelig tendens til, at denne andel stiger for de ældste børn. 18 % af de 13-14 årige svarer, at de aldrig læser mod 9 % af de 10-12 årige.

86% af børnene læser trykte bøger, mens lydbøger og e-bøger bruges af hhv. 12% og 10% af børnene. En lidt større andel af piger end drenge læser trykte bøger (89% mod 84% drenge), mens en næsten lige stor andel af drenge og piger gør brug af lydbøger og e-bøger. Hvad angår alder, ses en tendens til, at de yngste børn i større omfang end de ældre benytter sig af lydbøger og e-bøger. Således bruger 18% af de 7-9-årige lydbøger mod 3% af de 13-14-årige, og 12% bruger e-bøger mod 7% af de 13-14-årige.

		2012	2004
Bøger (romaner, historier og eventyr) ^A	Ugentligt	64 ^B	40 ^D
	Månedligt	10 ^C	16 ^E
	Sjældnere	12	10
	Aldrig	13	34
Bøger om særlige emner (fx dyr, teknik, biler)	Ugentligt	26 ^B	19 ^D
	Månedligt	16 ^C	16 ^E
	Sjældnere	30	14
	Aldrig	28	51
Tegneserier	Ugentligt	27 ^B	40 ^D
	Månedligt	13 ^C	13 ^E
	Sjældnere	25	10
	Aldrig	35	37

A I 2004 hed kategorien 'Romaner, ungdomsbøger, historier og eventyr'.
 B 'Hver dag eller næsten hver dag', '3-4 dage om ugen' og '1-2 dage om ugen'.
 C '1-3 dage om måneden'.
 D 'Ja, mindst 4 gange om ugen' og 'ja, mindst én gang om ugen'.
 E 'Ja, mindst én gang om måneden'.

Tabel 19.1: Hvor tit læser/hører du noget af følgende (i din fritid – ikke lektier/skolearbejde)? (2004-2012, procent)

De børn, der har svaret, at de sjældent eller aldrig læser/hører bøger, angiver, at det skyldes manglende interesse (55%), eller at de hellere vil se TV, film el. lign. (48%). (Se tabel 19.3). En større andel af drengene end pigerne begrundes fravalget af læsning med, at det ikke interesserer dem. Således svarer 64% af drengene, at det ikke interesserer dem, mod 44%

af pigerne. 29% af børnene begrundede deres fravalg af læsning med manglende tid, mens 16% svarer, at de læser langsomt/dårligt – hvilket særligt gør sig gældende for de 7-9-årige.

Der ses parallelt med tendenserne i den voksne befolkning en stigning i andelen af børn, der læser ugentligt, sammenlignet med 2004, jf. tabel 19.1. Hvad angår "romaner, historier og eventyr", læser 64% ugentligt mod 40% i 2004. Ligeledes er der tale om mere end en halvering i andelen af børn, der aldrig læser disse typer bøger (13% mod 34% i 2004). Også i forhold til "bøger om særlige emner" er der en langt mindre andel, der aldrig læser, end i 2004 (28% mod 51% i 2004). Endvidere er andelen, der læser bøger om særlige emner ugentligt, steget fra 19% i 2004 til 26% i 2012.

Hvad angår tegneserier, er andelen af læsere stort set på niveau med 2004, idet 37% aldrig læser tegneserier mod 35% i 2004. Dog læser børnene i 2012 tegneserier mindre hyppigt, end det var tilfældet i 2004. Således læser 27% ugentligt tegneserier mod 40% i 2004.

Hvem læser bøger?

Piger læser skønlitteratur i væsentligt større omfang end drenge. Eksempelvis læser 72% af pigerne ugentligt "romaner, historier og eventyr" mod 57% af drengene. 40% af pigerne læser disse bøger hver dag/næsten hver dag; det samme gælder 30% af drengene. Omvendt læser drenge i højere grad "bøger om særlige emner". Andelen af drenge, der læser sådanne bøger ugentligt, er 32% mod 20% af pigerne. De samme tendenser fremgik af undersøgelsen i 2004.

Læsning er altså den eneste aktivitet på Kunst & Kulturområdet, hvor børnenes aktivitet er uafhængig af forældrenes

Læselysten blandt børnene falder desuden med alderen. Det gælder både i forhold til "romaner, historier og eventyr" og "bøger om særlige emner".

Drengene læser i højere grad tegneserier sammenlignet med pigerne. Den samme tendens kunne ses i 2004. Således læser en dobbelt så stor andel af drengene tegneserier hver dag/næsten hver dag sammenlignet med pigerne (14% mod 7% af pigerne). Samtidig er der 41% af pigerne, der aldrig læser tegneserier, sammenlignet med 29% af drengene. De

7-9-årige og 10-12-årige læser tegneserier i stort set samme omfang og i højere grad end de 13-14-årige.

Forældres betydning for læsevaner

Forældrenes kulturvaner har generelt stor betydning for deres børns kulturvaner. En række danske og internationale undersøgelser, blandt andet PISA-undersøgelserne, har påvist klare sammenhænge mellem familiens kulturbrug/kulturelle kapital, børns egne kulturelle aktiviteter og ikke mindst børnenes videre muligheder i uddannelsessystemet.

På stort set alle kulturaktiviteter på Kunst & Kulturområdet (jf. cirkeldiagram) er der således statistisk sammenhæng mellem forældres og børns deltagelse i en given aktivitet.⁴ Undtagelsen gælder netop læsning af bøger, hvor der *ikke* kan påvises nogen statistisk sammenhæng mellem forældres og børns aktivitet. Læsning er altså den eneste aktivitet på Kunst & Kulturområdet, hvor børnenes aktivitet er uafhængig af forældrenes. Forældres generelle uddannelsesniveau spiller dog stadig en væsentlig rolle, og her læser børn af forældre med en erhvervsfaglig eller en kort videregående uddannelse signifikant mindre end børn af forældre med en lang videregående uddannelse.

Bibliotekerne når således i høj grad danskere, der ikke i særlig vid udstrækning benytter øvrige kulturtilbud – særligt personer med lav indkomst og indvandrere/efterkommere

65% af børnene får læst højt (fx godnathistorier). Ikke overraskende er det primært de yngste børn, der svarer, at nogen læser højt for dem, jf. tabel 19.5. Således får en andel på 95% af de 7-9-årige sommetider læst højt. Hovedparten af børnene i denne aldersgruppe får læst højt mindst 4 gange om ugen (48%). Også blandt børnene på 10-12 år er der en væsentlig andel, der får læst højt (65%). Det er dog oftest sjældnere end 1 gang om ugen.

Sammenlignet med 2004 er der i 2012 en større andel af børnene på 10-12 år, der får læst højt, ligesom de yngre børn på 7-12 år oftere får læst højt. I 2004 svarede 47% af de 10-12-årige, at de aldrig fik læst højt – i 2012 er andelen 35%. Ligeledes fik hhv. 42% af de 7-9-årige og 6% af de 10-12-årige læst højt mindst 4 gange om ugen. De tal er i 2012 hhv. 48% og 13%.

		Køn			Alder (år)		
		Alle	Drenge	Piger	7-9	10-12	13-14
Bøger (romaner, historier og eventyr)	Hver dag eller næsten hver dag	35	30	40	40	40	24
	3-4 dage om ugen	13	12	15	12	14	14
	1-2 dage om ugen	16	15	17	17	14	17
	1-3 dage om måneden	10	12	9	8	10	14
	Sjældnere	12	14	11	8	14	16
	Aldrig	13	18	8	16	9	15
Bøger om særlige emner (fx dyr, teknik, biler)	Hver dag eller næsten hver dag	7	9	5	11	7	2
	3-4 dage om ugen	6	7	5	7	6	5
	1-2 dage om ugen	13	16	10	19	11	7
	1-3 dage om måneden	16	15	18	20	16	12
	Sjældnere	30	29	30	20	34	36
	Aldrig	28	25	32	23	25	38

Tabel 19.2: Hvor tit læser/hører du noget af følgende (i din fritid – ikke lektier/skolearbejde)? Fordelt på køn og alder (2012, procent)

		Køn			Alder (år)		
		Alle	Drenge	Piger	7-9	10-12	13-14
Det interesserer mig ikke		55	64	44	32	53	70
Jeg vil hellere se TV, film eller lignende		48	53	41	46	44	52
Jeg har ikke tid		29	28	30	35	23	30
Jeg læser langsomt/dårligt		16	16	16	22	16	14
Det er lavet til andre end mig		7	7	7	3	9	8

Tabel 19.3: Hvorfor læser du sjældent eller aldrig? (Multipel) De 5 vigtigste årsager fordelt på køn og alder (2012, procent af dem, der sjældent eller aldrig læser)

		Køn			Alder (år)		
		Alle	Drenge	Piger	7-9	10-12	13-14
Trykte bøger		86	84	89	86	90	80
Elektroniske bøger (‘e-bøger’ på computer, tablet/iPad eller lignende)		10	10	10	12	10	7
Lydbøger (fx på CD eller Mp3)		12	11	12	18	11	3
Jeg læser aldrig bøger		13	15	10	12	9	18

Tabel 19.4: Hvordan læser du bøger? (Multipel) Fordelt på køn og alder (2012, procent)

	Alle	7-9 år	10-12 år	13-14 år
Ja, mindst 4 gange om ugen	22	48	13	3
Ja, mindst 1 gang om ugen	18	33	14	4
Sjældnere	25	14	38	23
Nej, aldrig	35	5	35	71
Total	100	100	100	100

Tabel 19.5: Læser nogen sommetider højt for dig (fx godnathistorier)? Fordelt på alder (2012, procent)

Andre perspektiver på læsevanerne

Danskernes læsevaner kan også belyses via udviklingen i læsningen af hhv. aviser og blade og i danskernes brug af folkebibliotekerne.

Andelen af borgere, der læser aviser, er faldet støt gennem årene helt tilbage fra 1964 – i de første år blandt andet som følge af bladdød blandt lokalviser og senere udvidelse af TVs kanaludbud, herunder etablering af TV2 i 1988 og udbredelsen af kabel-TV.

I 2012 læser 46% af danskerne dagligt dagblade (landsdækkende og lokale/regionale) mod 56% i 2004. Der er her tale om den trykte udgave eller den elektroniske udgave af den trykte avis – men ikke læsningen på mediernes netsider. Udviklingen ses tydeligt i de trykte oplag, der igennem flere år er faldet. De landsdækkende dagblades hverdagsoplag (1. halvår) er reduceret med knap en fjerdedel – fra 740.000 i 2004 til 560.000 i 2011. Alle danske dagblade har således i 2012 et oplag på under 120.000 undtaget de to gratisaviser 24Timer og MetroXpress, som havde et oplag på hhv. 147.000 og 200.000 i samme år.⁵

Også danskernes forbrug af blade er reduceret væsentligt siden 2004. Det gælder både magasiner/ugeblade og fagblade/tidsskrifter. 38% læser dagligt eller ugentligt magasiner og ugeblade mod 51% i 2004. 33% læser dagligt eller ugentligt fagblade og tidsskrifter mod 40% i 2004. Også her afspejles udviklingen i et faldende oplagstal. I en opgørelse over 20 magasiner og tidsskrifter tegner Danmarks Statistik et billede af et jævnt fald for stort set samtlige blade i perioden 2007-2011. Siden 2009 er det gennemsnitlige oplag for disse blade faldet med ca. 13%. Således var de 20 magasiners oplag i 2009 på 1.741.000, mens tallet i 2011 var 1.518.000.⁶

Tallene dækker over bl.a. SE og HØR, som i 2007 havde et oplag på 188.000 mod 148.000 i 2012. Illustreret Videnskab er i samme periode faldet fra 68.000 til 53.000.

For folkebibliotekerne ses i perioden 2004-12 en nedgang i andelen af danskere, der kommer på biblioteket mindst en gang om året (et fald fra 65% til 54%), og bibliotekerne har i 2012 den laveste brugerandel siden 1975. Biblioteket er dog stadig et stort og meget brugt kulturtilbud og har en bred brugergruppe – set ift. køn, alder, uddannelse og indkomst. Bibliotekerne når således i høj grad danskere, der ikke i særlig vid udstrækning benytter øvrige kulturtilbud – særligt personer med lav indkomst og indvandrere/efterkommere.

Der ses markante ændringer i brugermønstre på bibliotekerne siden 2004. Voksne kommer sjældnere på det fysiske bibliotek, mens børn og unge kommer hyppigere – ikke mindst for at læse bøger og blade på biblioteket.

Om undersøgelsen Danske Kulturvaner 2012

Danskernes kulturvaner 2012 følger op på tilsvarende analyser over de seneste knap 50 år, første gang udkommet i 1964, senest i 2004. Undersøgelserne er gennemført med 5-7 års mellemrum. Undersøgelsen belyser befolkningens prioriteringer og forbrug af kultur, fritids- og medietilbud. I hovedtræk afdækker undersøgelsen følgende spørgsmål på de enkelte områder for hhv. børn og voksne:

- I hvilket omfang prioriteres pågældende kulturtilbud/aktivitet?
- Hvordan varierer kulturforbrug og -vaner over tid?
- Hvem bruger tilbuddet/aktiviteten målt på køn, alder, uddannelsesmæssig baggrund, indkomst, bopæl mv.?
- I hvilke situationer og sammenhænge deltager borgerne?
- Hvad er årsagerne til, at nogen borgere ikke prioriterer tilbuddet/aktiviteten?
- Hvad er omfanget af borgernes egen aktivitet inden for området?

Dataindsamlingen er baseret på omfattende spørgeskemaundersøgelser med deltagelse af 3.628 voksne og 1.502 børn. Som noget nyt i forhold til de tidligere kulturvaneundersøgelser er der endvidere gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt en gruppe af nydanskere udvalgt fra nogle af de største repræsentationer af nydanskere i Danmark (i alt 1.292 interviews).

Supplerende den kvantitative dataindsamling er der gennemført en række fokusgruppeinterview med hhv. voksne og unge, aktive og mindre aktive kulturbrugere, i hovedstaden og i provinsen. I alt har 65 personer været inddraget i den kvalitative dataindsamling.

Undersøgelsen er bestilt af Kulturministeriet og udført af de to konsulentfirmaer Epinion og Pluss Leadership i samarbejde. Bogen kan købes hos Schultz Boghandel på www.schultzboghandel.dk.

-
- 1 Konkurrenceregørelsen 2010, Liberaliseringen har skabt nye tider på bogmarkedet, Faktaark.
  - 2 Institut for Konjunktur-Analyse, IFKA, for de danske boghandlere, maj 2009.
  - 3 Carsten Andersen, Politiken (23-04-2013): "Salget af bøger i 2012 fortæller en bedrøvelig historie".
<http://politiken.dk/kultur/boger/ECE1952167/salget-af-boeger-i-2012-fortaeller-en-bedroevelig-historie/>
  - 4 I analysen indgår barnets køn, barnets alder, barnets bopæl i forhold til såvel region som kommune, forældres uddannelse, forældres beskæftigelsesstatus, forældres indkomst, forældres civilstatus og endelig, hvorvidt forælderen har deltaget

i samme aktivitet. Det er muligt at belyse sammenhænge mellem børns og forældres aktiviteter, da der for alle deltagende børn er udtrukket én forælder, der er blevet inviteret til at deltage i voksenundersøgelsen. Barnet har ikke nødvendigvis deltaget i aktiviteterne sammen med forælderen, men har blot deltaget i den samme type aktivitet som forælderen inden for den relevante periode.

- 5 Danmarks Statistik, Statistikbanken: Oplagstal for de 20 største dagblade.
- 6 Danmarks Statistik: Dagblade og tidsskrifter 2011, Nyt fra Danmarks Statistik nr. 150, marts 2012 & Statistikbanken: "MAGASIN: Forbrugerbetalte magasiner efter oplag", 2007-2011.

